

Het Groene Veld

een buurtvisie

op de herontwikkeling
van het terrein
van de voormalige
Rioolwaterzuivering
Amsterdam Noord



Amsterdam, maart 2023
© Belangenvereniging voor de wijken Jeugdland, Elzenhagen en Noorderkwartier (J.E.N.)
p/a Daan Roodenburghplein 32
1025 MP Amsterdam
jen.adamnoord@gmail.com
https://sites.google.com/view/j-e-n



Inhoudsopgave

1. Totstandkoming, urgentie en doel van deze visie 2

- Wat is Het Groene Veld? 2
- Waarom een buurtvisie op Het Groene Veld? 2
- Doel van deze visie 4

2. Het Groene Veld - kwaliteiten 4

- De intrinsieke kwaliteiten 4
- Toegevoegde kwaliteiten 6
- Mogelijke toekomstige functies 6

3. Gemeentelijke plannen 11

- Ontwikkelingskader EVA Amsterdam 2035 12
- Gebiedsplan 2020, Noord-Oost 12
- Visie Openbare Ruimte 2025 13
- Omgevingsvisie Amsterdam 2050 13
- Hoofdgroenstructuur 13
- Conclusie 13

4. Buurtvisie 14

- Thema’s 15
- Centrale Waarden 16
- Beheer 17
- Ruimtelijke Indeling 19
- Impact 20

5. Hoe nu verder? 22

1. Totstandkoming, urgentie en doel van deze visie

Amsterdam-Noord versteent in sneltreinvaart. Boven op de huidige 99.000 inwoners moeten er in de komende 20 jaar zo'n 60.000 bewoners bij komen. Dat leidt tot een ongekende bouwactiviteit, in heel Noord, waarbij in rap tempo veel publieke groene ruimte wordt 'opgegeten'. Zo ook in het zogeheten Centrumgebied Amsterdam-Noord. Begrijpelijk vanuit een grootstedelijk perspectief, onbegrijpelijk vanuit het perspectief van de leefbaarheid. Rondom metrostation Noord is het inmiddels aanmerkelijk drukker geworden. Dat heeft gezellige kanten, maar voor recreatie buiten is er minder plek. Buurt-ommetjes gaan steeds meer door een stenen omgeving en ruimte om te ravotten voor kinderen is minimaal. De buurtbelangenvereniging Jeugdland, Elzenhagen en Noorderkwartier (J.E.N.) vindt dat er meer rekening gehouden moet worden met de wensen van de buurtbewoners bij de inrichting van het gebied en met name Het Groene Veld.

Wat is Het Groene Veld?

Aan de noordkant grenzen de wijken Jeugdland, Elzenhagen en Noorderkwartier aan de A10; vlak daarachter ligt het terrein van de voormalige Rioolwaterzuiveringsnstallatie (RWZI). Het terrein wordt sinds begin jaren 90 niet meer gebruikt en is in 2018 door de gemeente Amsterdam aangewezen als tijdelijke vestigingsplaats voor de bewoners van het voormalige ADM-terrein, die op hun oude stek weg moesten. Sinds begin 2019 wonen zij op het oostelijke deel van de RWZI (de Slibvelden) en kunnen er tot eind 2024 blijven. Voorwaarde is dat zij het westelijke deel van het terrein, met de karakteristieke architectuur van de waterzuiveringsinstallaties, openstellen, beheren en samen opbouwen met de buurt. Het geheel wordt Het Groene Veld genoemd en is ongeveer 7 hectare groot. Het gebruik van Het Groene Veld door de ADM-community (Vereniging de Verademing) is de eerste van de 'experimenten' met regelarme ruimtes van de gemeente Amsterdam, onder de noemer 'Expeditie Vrije Ruimte'.

Waarom een buurtvisie op Het Groene Veld?

Het Waterzuiveringsterrein heeft jaren in onbruik gelegen en was hermetisch afgesloten. Er zijn diverse plannen voor bedacht, variërend van recreatieve 'Poort van Waterland', tot een wellness- en beautycentrum. Nu wordt er door vereniging de Verademing, de ADM-gemeenschap en de buurt een tijdelijke invulling aan het gebied gegeven met ruimte voor cultuur, recreatie, sport en ondernemerschap. In januari 2022 werd duidelijk dat de gemeente Amsterdam de Slibvelden in beeld heeft voor een Hulpwarmtecentrale (HWC) van Vattenfall; kort daarna bleek dat TenneT en Liander er mogelijk onderstations voor het elektriciteitsnetwerk mogen vestigen. En weer even later werd bekend dat er gedacht wordt aan een mogelijk onderkomen voor een rugbyclub. Terwijl de gemeente wel met de buurt sprak ten tijde van de plannen voor een wellness centrum, zijn deze laatste

voornemens achter de schermen voorbereid. De buurt is door deze plannen overvallen. Tegelijk heeft het gebied hoge natuurwaarden, behoren delen ervan tot de Hoofdgroenstructuur en/of Ecologische Hoofdstructuur en heeft het inmiddels ook een grote culturele, recreatieve, maatschappelijke én emotionele waarde.

De voorlopige plannen die de gemeente heeft gemaakt voor de herontwikkeling van het hele gebied van de voormalige RWZI baren ons zorgen. Met de ruimteclaims van Vattenfall, TenneT en Liander wordt ruim 70% van de slibvelden bebouwd. Op het resterende deel zou een rugby veld moeten komen. Het westelijke deel, met de oude opstallen van de RWZI moet voor cultuur en recreatie beschikbaar blijven. Over het beheer dat daarvoor nodig is, is nog niet nagedacht, en er is geen plek ingeruimd voor de huidige beheerders van het terrein. Amsterdam heeft uiteraard een goede energievoorziening nodig, maar tegelijk behoeft het geen lang betoog dat een dergelijke ontwikkeling een grote impact heeft, niet alleen op Het Groene Veld zelf, maar ook op de buurt. Juist op het moment dat bewoners een ademplek ontdekken te midden van de grootstedelijke ontwikkeling, lijkt die op korte termijn weer opgeslokt te worden.



Doel van deze visie

Tot op heden is er over deze snelle herontwikkeling door de gemeente slechts één informatiebijeenkomst georganiseerd (maart 2022), toen alleen nog sprake was van de komst van Vattenfall. J.E.N. heeft er bij het stadsdeelbestuur op aangedrongen dat de buurt intensief betrokken wil en moet worden bij het opstellen van de uitgangspunten van een herontwikkeling en niet alleen nádat deze principes al vastgesteld zijn. J.E.N. wil voorkómen dat bewoners uiteindelijk bij het kruisje mogen tekenen voor plannen die weinig aan de buurt toevoegen. J.E.N. heeft daarom het plan opgevat om pro-actief en in samenspraak met de buurtbewoners zélf een visie te maken voor de herontwikkeling van het gebied, gebaseerd op wensen en ideeën uit de 3 omringende buurten. Tegelijk blijft J.E.N. actief in gesprek met de gemeente over het proces. Het doel van dit document is om een alternatief perspectief te bieden op de ontwikkeling van Het Groene Veld, dat aansluit op zowel de behoeften van de wijk als van de stad als geheel. Daarmee dragen we als bewoners actief bij aan de ontwikkeling van onze leefomgeving, en zorgen we ervoor dat het gebied van echte waarde wordt voor wijk en stad.

Dit document is tot stand gekomen aan de hand van 3 visiebijeenkomsten in het najaar van 2022 onder procesbegeleiding van Red Amsterdam Noord. Voor deze visie is geput uit de verslagen van deze bijeenkomsten, meer (ruwe) details zijn dan ook daarin te vinden. Aan deze bijeenkomsten hebben in totaal ca. 40 mensen deelgenomen. J.E.N. kan daarmee niet claimen dat deze visie representatief is voor de hele buurt, maar wel dat het een solide basis is voor verdere constructieve gesprekken.

In hoofdstuk 2 worden de kwaliteiten van het gebied besproken. In hoofdstuk 3 volgt een analyse van de gemeentelijke plannen. In hoofdstuk 4 vatten we de buurtvisie op Het Groene Veld samen en we sluiten in hoofdstuk 5 af een notie over een op te starten participatietraject.

2. Het Groene Veld - kwaliteiten

Intrinsieke kwaliteiten

Het Groene Veld is een ruig gebied met veel ruimtelijkheid op de grens van stad en land. Het is lang hermetisch afgesloten geweest, waardoor zich veel natuurwaarden hebben kunnen ontwikkelen. Zo leven er boommarters, ijsvogels, buizerds, een incidenteel terugkomende havik, een vos en een witte uil. Recent onderzoek van adviesbureau Arda laat zien dat er sprake is van minimaal 20 beschermde diersoorten, die zich zowel op Het Groene Veld als in de omringende bosstroken bevinden.

De gebouwen van de voormalige Waterzuivering zijn divers in bouw, omvang en aanzicht. De 3 cirkelvormige silo’s (gistingtanks) vallen enorm op en zijn ca. 15 m hoog, terwijl de 4 bezinkbassins juist laag bij de grond zijn en verscholen liggen in een oase van groen. De rechthoekige betonnen actief-slibinstallaties scheiden het westelijke deel in 2

deelgebieden met een sterke eigen ambiance, met het Machinegebouw precies in het hart van het terrein. Andere, kleinere gebouwen zijn aan de rand van de gracht geplaatst, waardoor er een grote open ruimte met lange zichtlijnen in het midden aanwezig is. Alle bouwwerken zijn opgetrokken uit dezelfde roodbruine baksteen, waarbij de deuren, ramen en poorten bestaan uit witte sponningen en kobalt blauwe panelen. Het ensemble van gebouwen en installaties wekt door de zorgvuldige compositie een symmetrische indruk. Op de Slibvelden op het oostelijke deel van het terrein staan geen oorspronkelijke gebouwen, voorheen kende het wel vakken waarin het slib werd gedeponeerd alvorens het voor hergebruik werd afgevoerd.

Het terrein wordt omsloten door een ‘slotgracht’, waaromheen indertijd een populieren-haag is aangeplant, die inmiddels vele planten- en boomsoorten rijker is. Het is heel bijzonder dat nu in 2023, bijna al deze elementen uit eind jaren zestig en begin jaren zeventig, nog op het terrein aanwezig zijn. Tezamen vormen ze een bijzonder ensemble met een karakteristieke uitstraling, dat invoelbaar maakt hoe waterzuivering tot circa 1990 plaatsvond. Er zijn niet veel plekken in Nederland waar een dergelijke installatie en bijbehorende gebouwen nog zo gaaf zijn. Het advies van de verkenning die Monumenten en Architectuur (16-03-2020) heeft uitgevoerd, is dan ook om een verdere analyse te laten uitvoeren zodat de cultuurhistorische waarden van het complex een passende plek kunnen krijgen in de toekomstige ontwikkeling van het gebied.



Toegevoegde kwaliteiten

Het gebied prikkelt de fantasie, want niets is wat het lijkt. Vóór de komst van de ADM-gemeenschap was er niets, enkel natuur en cultuurhistorie. De natuur was sterk overgroeid en ondoordringbaar, de gebouwen en installaties zwaar verwaarloosd en onveilig. De intrinsieke kwaliteiten van het gebied zijn met beide handen aangegrepen door de ADM-gemeenschap. Conform de gemeentelijke voorwaarden voor hun verblijf op Het Groene Veld worden deze waarden in samenwerking met de buurt verder ontwikkeld en uitgebouwd. Inmiddels zijn de gebouwen opgeknapt, zijn er 25 werkplaatsen gecreëerd, er is een jeugdhonk ingericht voor de jongeren uit de buurt in een oud strandhuisje, er is een druk bezochte weggeef- en ruilwinkel en het gebied is veilig gemaakt en voor publiek opengesteld. Begin mei 2022 is het eerste cultuurfestival georganiseerd. Het Poortgebouw huisvest inmiddels verschillende sociale initiatieven en in het Machinegebouw zit een restaurant, waar elke vrijdag tegen een bescheiden prijs kan worden gegeten. De verschillende gebouwen worden inmiddels benut voor buurt- en werkbijeenkomsten, ambachten, cultuur en feesten, en sociaal ondernemerschap. De activiteiten bedienen jong en oud; zo reed met Sint Maarten voor de allerkleinsten een licht-treintje door de buurt naar Het Groene Veld, waren er gevarieerde muziekfestivals voor jongeren en volwassenen en ook herdenkingsbijeenkomsten. Op de grote open ruimte tussen de gebouwen werd de kerstboomverbranding 2023 van de buurt gehouden. De ruimte rondom de grote bassins zijn opgeschoond en getransformeerd in een permacultuurtuin en er is veel nieuwe en passende natuur toegevoegd. Er is een een avontuurlijk pad aangelegd door de bosstrook rondom het terrein, dat de buurt verbindt met het achtergelegen Waterland. Het wordt intensief gebruikt door wandelaars en sporters. De aanleg van dit PepijnPad heeft de samenwerking tussen de ADM-gemeenschap en de buurt een vliegende start gegeven en samen hebben zij enorme hoeveelheden vuil verwijderd uit de bosstrook. Het pad is vernoemd naar Pepijn, een 14-jarige buurtgenoot, die in januari 2021 overleed in een tentje aan de rand van het Waterzuiveringsterrein. Zijn dood wakkerde het debat over het lot van jongeren in corona-tijd aan. Het pad is in juli 2021 door burgemeester Halsema geopend.

Mogelijke toekomstige functies

De kwaliteiten die in afgelopen tijd zijn toegevoegd en die nu beleefbaar worden, zijn cultuur in brede zin van het woord, ontmoeting en verbinding, educatie, klein ondernemerschap, allemaal ingebed in een vrije ruimte om te leren en te experimenteren. De buurt en de Verademing zijn continu bezig, met de poten in de klei, om hun idealen voor een dynamische en leefbare stad om te zetten in concrete activiteiten voor de buurt, Noord en Amsterdam. De huidige activiteiten geven dan ook slechts een glimp weer van wat er mogelijk is, mits goed geprogrammeerd. Zo zijn voor de drie grote silo’s op het terrein allerlei functies denkbaar, variërend van een klimmuur, een 180 graden open lucht bioscoop, luchtacrobatiek tot kunst- en cultuurproducties die hoogte en perspectief vereisen. De andere gebouwen zijn zeer geschikt voor uiteenlopende ambachten, sociale en culturele activiteiten. Het gehele terrein leent zich goed voor educatie over de geschiedenis van de RWZI en cultureel erfgoed in het algemeen. Het PepijnPad leent zich o.a. voor bezinning. Het bijzondere is dat deze functies elkaar niet uitsluiten en tegelijkertijd kunnen worden vormgegeven, laagdrempelig en voor doelgroepen van jong tot oud. De visie workshops met de buurt leverden de volgende groslijst op.



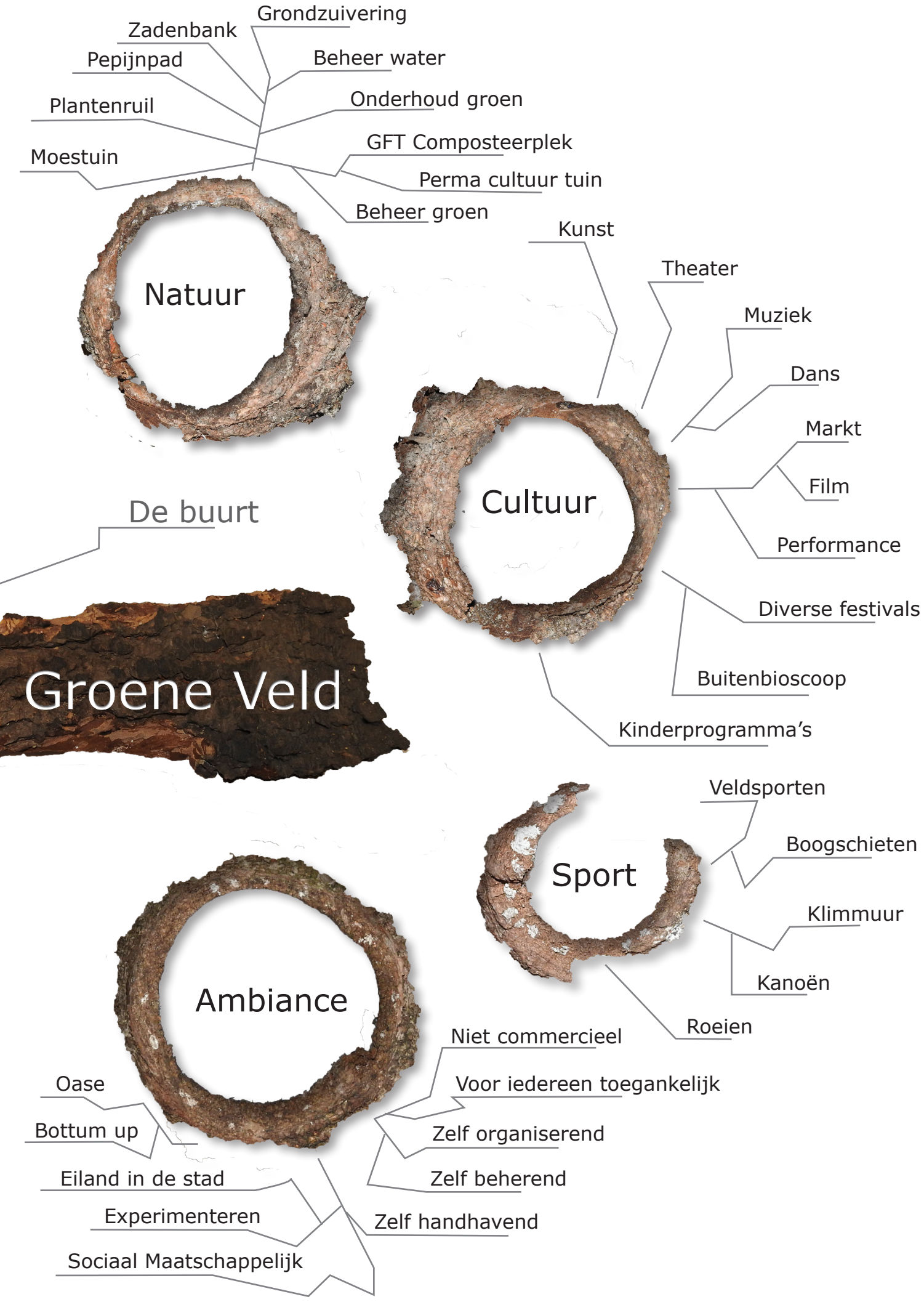





Pad




Lassen
Hout bewerken
Staal bewerken
Keramiek en potten bakken
Elektriciteit
Zilversmeden
Ambachtelijke workshops
Klimbos
Boomhutten bouwen
Museum geschiedenis RWZI
Jongerenhonk
Educatie
Jeugd
Noord
Amsterdam
Het
Verbindingsgesprekken
Buurtborrels
Open keuken
Ruilen van diensten
Eigenaarschap
Participatie
Buurt
Buurtaccu's
Restaurant / Café
Vrije niet ingevulde ruimte
Weggeefwinkel (kleding)
Multifunctionele ruimte
Ateliers voor creatieven
Artist in residence
Kunstwinkel
Brouwerij
Sauna/spa
Vuile handen plek
Ondernemer-
schap


Grondzuivering
Zadenbank
Pepijnpad
Beheer water
Plantenruil
Onderhoud groen
GFT Composteerplek
Moestuin
Perma cultuur tuin
Beheer groen
Natuur
Kunst
Theater
Muziek
Dans
Markt
Film
Cultuur
Performance
De buurt
Diverse festivals
Groene Veld
Buitenbioscoop
Kinderprogramma's
Veldsporten
Boogschieten
Sport
Klimmuur
Kanoën
Roeien
Ambiance
Niet commercieel
Voor iedereen toegankelijk
Oase
Bottum up
Zelf organiserend
Eiland in de stad
Zelf beherend
Experimenteren
Zelf handhavend
Sociaal Maatschappelijk











3. Gemeentelijke plannen

De gemeente heeft een concept principenota voor de herontwikkeling van Het Groene Veld opgesteld waarover op korte termijn een besluit wordt genomen. In deze nota wordt het gebied opgedeeld in 3 zones:

1. Utilitaire voorzieningen voor energie (de HWC van Vattenfall, onderstations van TenneT en (mogelijk) Liander
2. Sportvelden
3. Vrije ruimte, groen, recreatie, cultuur, horeca en kunst

Deze 3 functies zijn nodig vanuit een grootstedelijke behoefte. De vraag is echter of Het Groene Veld de meest uitgelezen locatie is voor de eerste twee voorzieningen. In de nota wordt niet duidelijk gemaakt waarom voor Het Groene Veld is gekozen, wat de samenhang is tussen de 3 functies, hoe de cultuur- en recreatiezone ingevuld en onderhouden wordt, noch welke natuurwaarden verloren gaan door aanleg van de nuts- en sportvoorzieningen.

De keuze voor Het Groene Veld als voorkeurslocatie voor utilitaire en sportvoorzieningen is dan ook voor de buurt ronduit verrassend. We plaatsen de volgende inhoudelijke kanttekeningen:

- De geplande zonering zorgt voor een wederzijdse uitsluiting en een geïsoleerd gebruik van de 3 zones, versterkt door de veiligheidscirkel rond een eventueel TenneT onderstation.
- Exclusief gebruik van de sportvoorziening door 1 kleine vereniging is een weinig efficiënt gebruik van deze zone (het gaat om maximaal anderhalf sportveld, een voorziening enkel geschikt voor een kleine club). Het terrein leent zich met name voor vermenging van sporten die niet op clubbasis hoeven te worden uitgevoerd: een potje voetbal, een bokstraining, badminton, krachttraining of yoga.
- Voor de aanleg en plaatsing van de verschillende invullingen zal een aanzienlijk deel van de aanwezige flora en fauna op en rondom de Slibvelden blijvend verdwijnen. Het leef- en foerageergebied van de fauna wordt aanzienlijk beperkt. De natuurlijke symbiose tussen de Slibvelden en de omringende ecologie wordt zo goed als opgeheven.
- In tegenstelling tot bij de energie- en de sportvoorzieningen, wordt het beheer van het terrein en de gebouwen, de programmering van de cultuur en de invulling van de horeca en recreatiezone niet gespecificeerd. Het wordt daardoor een restcategorie, zonder garanties voor een kwalitatieve invulling.

Daarbij conflicteert de nota met andere gemeentelijke gebiedsplannen voor Het Groene Veld. Hier onder laten we er enkele de revue passeren.

Ontwikkelingskader EVA Amsterdam 2035

In het door de gemeente Amsterdam, TenneT en Liander opgestelde Ontwikkelingskader Energievoorziening Amsterdam 2035 (EVA, Versie 1.4, februari 2022) is terug te lezen (p. 42) dat dit gebied in een laaggelegen polder ligt, in de categorie met het grootste overstromingsrisico. Dit vraagt om een nadere afweging met betrekking tot het nemen van maatregelen om die risico's te reduceren. Daarnaast heeft een TenneT onderstation een grote impact op de directe omgeving. Zo is te lezen (p. 43) dat "bij alle nieuw te realiseren onderstations ook de realisatie hoort van tientallen nieuwe (hoog-, midden- en laagspannings-) kabelverbindingen per onderstation. Deze kabelverbindingen waaieren van het nieuwe onderstation uit in meerdere richtingen de wijken in." Dit, samen met aan- en afvoer van materialen en werkzaamheden tijdens de 7 jaren durende bouw voor TenneT (p. 51) en de 3 jaar durende bouw voor Vattenfall, zal onherstelbare schade aanrichten aan Het Groene Veld.

In EVA (p. 55) wordt wél al een oplossing genoemd: "Als er geen locatie wordt gevonden voor een nieuw 150 kV TenneT-onderstation in Buikslotermeer dan moet er in de ruime omgeving van het Cornelis Douwesterrein nog een locatie worden gevonden voor dit nieuwe onderstation".

Bovengenoemde bezwaren gelden ook voor een eventueel onderstation van Liander op de locatie van Het Groene Veld. EVA meldt (p. 55) dat het P+R-terrein in de oostelijke aansluiting van de Nieuwe Leeuwarderweg op de IJdoornlaan de voorkeur verdient.

Gebiedsplan 2020, Noord-Oost

In het Gebiedsplan 2020, Noord-Oost wordt Het Groene Veld als onderdeel van de Groene Boog expliciet benoemd onder 'Focusopgave 3: Versterken voorzieningen Groene boog'. De focus-opgave stelt dat: "De Groene boog een goede mogelijkheid biedt om voorzieningen op het gebied van kunst, cultuur, sport en recreatie te bundelen. Daarbij is het gebied een goede uitvalsbasis voor recreatieve- , toeristische-, en sportieve uitstapjes naar Landelijk Noord. Dat vraagt om een aantrekkelijke inrichting en ontsluiting. De ambitie voor 2020 is om een hierop gericht programma te ontwikkelen, om te beginnen in 'het Groene Veld' en De Weeren. In het te maken programma voor de hele Groene boog streven we naar een samenhangende mix van kunst & cultuur, recreatie en sport. Dit doen we in samenspraak met de bewoners en permanente gebruikers van het gebied". Hier is geen sprake van utilitaire voorzieningen.



Visie Openbare Ruimte 2025

Met name de HWC van Vattenfall is in strijd met 2 ambities uit de Visie Openbare Ruimte (VOR): Ambitie 1 “De openbare ruimte is ingericht op huidig en toekomstig gebruik” en Ambitie 3 “De openbare ruimte wordt duurzaam ingericht en beheerd”. De HWC is gas gestookt, wordt enkel gebruikt als noodvoorziening en Amsterdam wil vóór 2040 volledig aardgasvrij zijn. Dit betekent dat er een grote investering wordt gedaan voor slechts korte tijd voor een voorziening die niet of nauwelijks wordt gebruikt. Weinig duurzaam en niet gericht op toekomstig gebruik.

Omgevingsvisie Amsterdam 2050

Een van de 5 speerpunten in de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 is dat Amsterdam rigoureus moet vergroenen. Voor een gebied als Het Groene Veld, dat alle ingrediënten van een huidig groengebied impliciet in zich draagt, is de nu voorgestelde zonering een regelrechte achteruitgang, en druist in tegen het speerpunt rigoreus vergroenen.

Hoofdgroenstructuur

Het eerder vastgestelde beleidskader Hoofdgroenstructuur (HGS) en Ecologische structuur (ES) liet zien dat het gehele terrein binnen de ‘slotgracht’ getypeerd werd als deel van de hoofdgroenstructuur. In het nieuwe beleidskader Hoofdgroenstructuur is dat niet meer het geval. Met de overgang van ‘oud’ naar ‘nieuw’ beleid kan er kennelijk met een enkele pennenstreek bijna 7 hectare grond uit de hoofdgroenstructuur worden gehaald.
In de Buurtvisie voor Het Groene Veld gaan we er van uit dat de utilitaire voorzieningen en het sportveld elders worden gerealiseerd. Wij denken dat daartoe mogelijkheden zijn die onvoldoende zijn verkend.

Conclusie

We constateren dat de voorgestelde gemeentelijke plannen voor Het Groene Veld op essentiële punten tegenstrijdig zijn aan ander gemeentelijk beleid en schade toebrengen aan de directe omgeving. De plannen doen veel te weinig met het potentieel van het terrein en met de behoeften van de buurt en Noord. De voorgestelde zonering toont een gebrek aan ambitie en inspiratie. Het gehele gebied met het unieke groen en het erfgoed kan samen met kunst, cultuur, sport en recreatie in één concept gebundeld worden. Alternatieve locaties voor de energie- en sportvoorzieningen dienen onderzocht te worden

Amsterdam verdient beter.

Amsterdam Noord verdient beter.

De buurt verdient beter

Het Groene Veld verdient beter.



4. Buurtvisie

In de bijeenkomsten en workshops die buurtbelangenvereniging J.E.N. heeft georganiseerd zijn 3 centrale waarden voor de toekomstige invulling en programmering van Het Groene Veld geformuleerd: levensruimte, verbinding en duurzaam groen. Elk van deze waarden heeft een bewust gekozen bandbreedte, met daar binnen een scala aan gerelateerde en/of relevante onderwerpen waarmee de waarde vorm wordt gegeven.

• Het Groene Veld ademt levensruimte
In een aangeharkte stad als Amsterdam is het cruciaal dat er plekken zijn waar dingen niet compleet vaststaan, waar je verrast kunt worden. Een plaats waar er naast fysieke ook sprake is van emotionele en geestelijke ruimte. Waar cultuur je beroert, de natuur je laat mediteren en waar je allerlei nieuwtjes opsteekt. Het Groene Veld is zo'n ruimte, een Vrije Ruimte.

Activiteiten gericht op: gezondheid, leefbaarheid, kunst & cultuur en creativiteit, zelfontplooiing, talentontwikkeling, ambachtelijkheid en ondernemerschap.



• Het Groene Veld staat voor verbinding
In een tijd die zich kenmerkt door polarisatie, is juist het overbruggen van tegenstellingen, en de creatieve interactie tussen tegengestelden, van groot belang. Op Het Groene Veld zijn o.a. de volgende contrasten productief én educatief te maken: ruig-aangeharkt, stad-land, arm-rijk, cultuur-natuur, jong-oud, heden-toekomst, leven-dood, lichaam-geest, traag-snel, leerling-leraar. Op Het Groene Veld is voelbaar en tastbaar hoe het een in het ander overgaat, elkaar versterkt en betekenis geeft.

Activiteiten gericht op: sociale cohesie, identiteit, jongeren, educatie en opleiding, armoede, eenzaamheid, veiligheid, participatie, bewustwording.

• Het Groene Veld staat voor duurzaam groen
In een samenleving die versteent is duurzaam groen van levensbelang, en zeker in het gebied met intensieve woningbouw ten westen van het metrostation Noord.Het Groene Veld wordt zodanig ingericht en beheerd dat de kwaliteit van het groen toeneemt en zo een bijdrage levert aan een ecologisch duurzame samenleving.

Activiteiten gericht op: natuur, flora en fauna, educatie, duurzaamheid, gebiedsontwikkeling, voedselbos, permacultuurtuin, recycling /hergebruik.

Thema’s

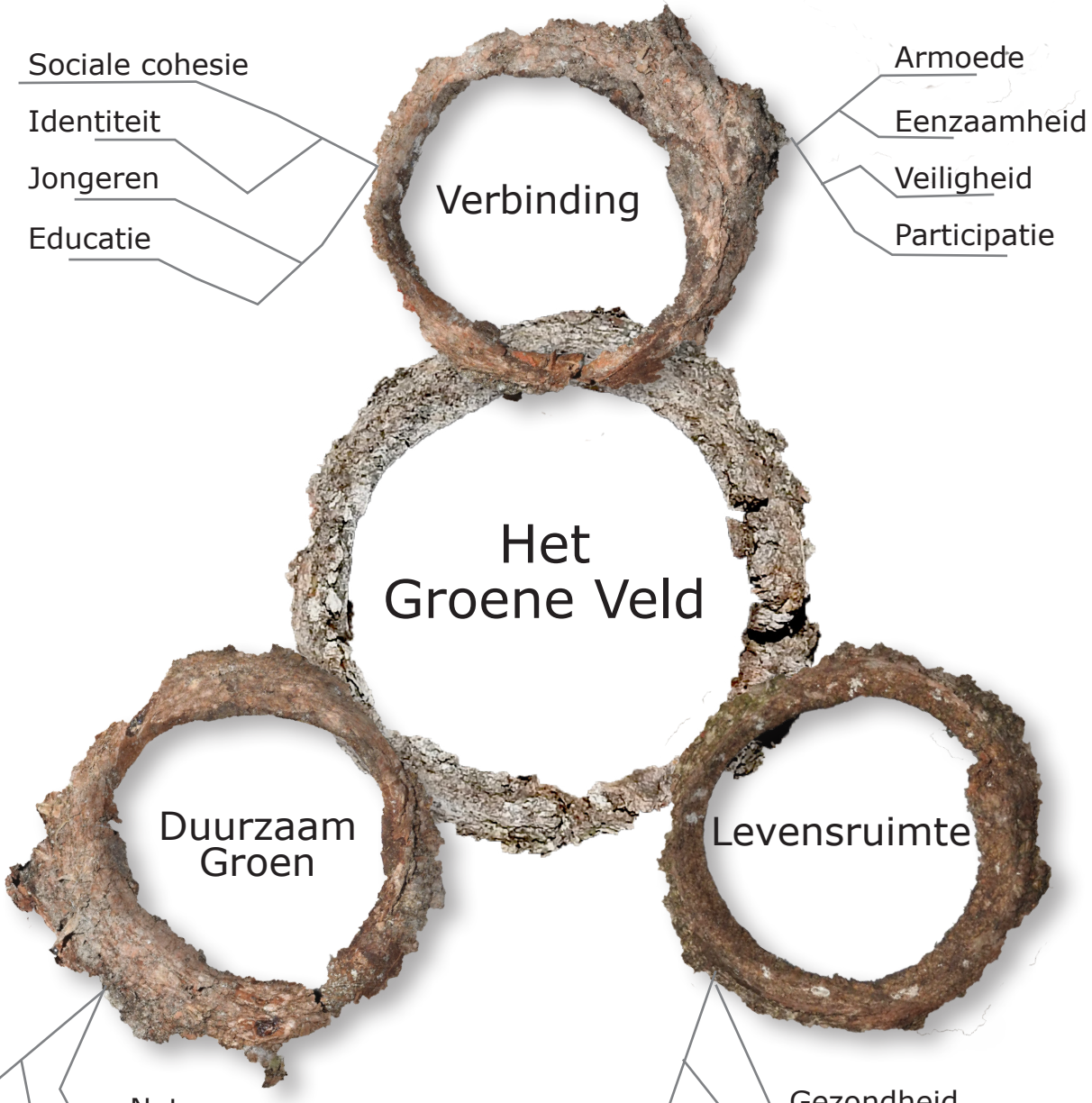
Op grond van de centrale waarden hebben we een drietal thema’s bedacht die als inspiratie of uitgangspunt voor de toekomstige ontwikkeling zouden kunnen dienen.

• Het Kasteel van Niets naar Iets
De plek is van oudsher een plek van transformatie en zuivering; er kwam vroeger vuil water binnen, en ging er schoon weer uit. Nu gebeurt feitelijk hetzelfde: de huidige



St. Maarten Lichtjesavontuur voor kinderen

Centrale Waarden



Sociale cohesie
Identiteit
Jongeren
Educatie

Armoede
Eenzaamheid
Veiligheid
Participatie

Natuur
Flora en fauna
Duurzaamheid
Gebiedsontwikkeling
Voedselbos
Permacultuurtuin
Recycling

Gezondheid
Leefbaarheid
Kunst & cultuur en creativiteit
Zelfontplooiing
Talentontwikkeling
Ambachtelijkheid
Ondernemerschap

beheerdersgroep transformeert met minimale middelen een lelijk eendje in een plek met kwaliteit die leven ademt. Recycling en upcycling is tastbaar, en past heel goed bij de belangrijke uitdagingen van deze tijd. Het terrein is daarom een plek waar de alchemie van het leven voelbaar is. Het Groene Veld is omzoomd door een slotgracht, nu kunnen we bouwen aan een eigentijds 'kasteel' inclusief een kasteelheer die het beheer voert.

• De Veranda van Noord aan Waterland
Het Groene Veld kijkt uit over Waterland. Het is de poort waarlangs de overstap van stad naar platteland en omgekeerd gemaakt kan worden. Vanuit de hoge silo's is het mogelijk uit te kijken over Waterland en de stad.

• Het 'Walhalla' van Leren en Ontdekken
Het Groene Veld biedt een plek waar verschillende doelgroepen iets van hun gading kunnen leren. De cultuurhistorie van de plek geeft Amsterdammers laagdrempelige inkijkjes in de watercyclus en cultureel erfgoed. Het PepijnPad, de permacultuurtuin en de artistieke programmering bieden reflectie op leven, sterven, natuur, kunst en cultuur. Jongeren krijgen er speciaal onderwijs in ambachten en zelfstandig werken, zoals in het Walhallab in Zutphen.

Deze thema's kunnen ruimtelijk uitgewerkt worden en veronderstellen accentuering van de markante gebouwen op en de toegangspunten naar Het Groene Veld.

Ruimtelijke Indeling

In tegenstelling tot de principenota wordt het Groene Veld niet in separate zones verdeeld maar wordt het gebied gezien als een samenhangend geheel. Het vertrekpunt is dat het huidige groengebied met de opstallen en de eerder genoemde intrinsieke kwaliteiten zoveel mogelijk in tact blijven en waar mogelijk worden versterkt. Delen van het terrein kennen weliswaar accenten maar alles gaat heel natuurlijk in elkaar over en is in symbiose met elkaar.

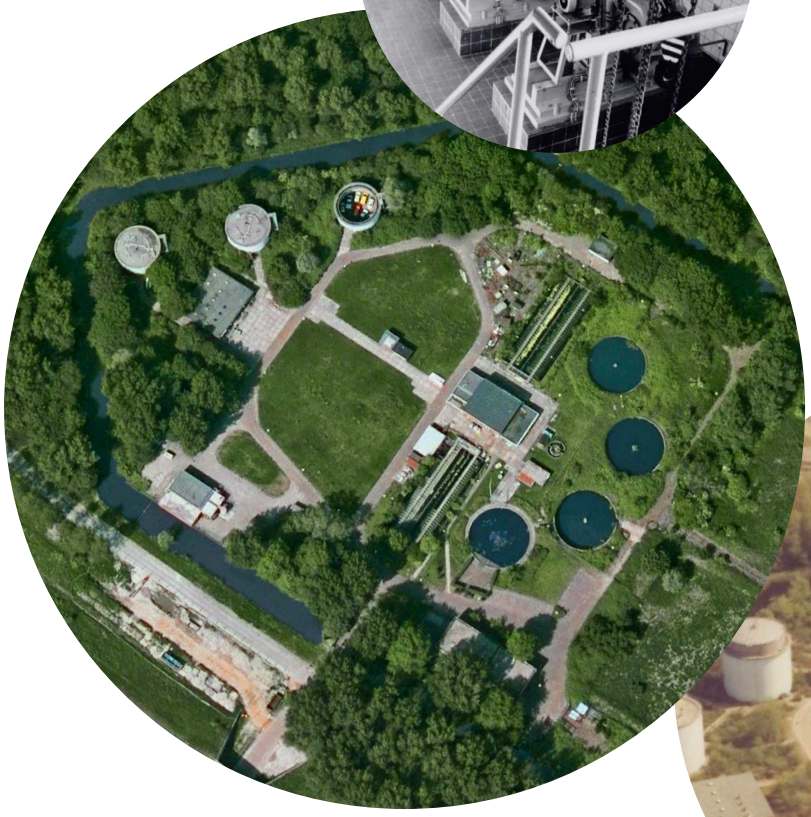
Vanuit de culturele, recreatieve en sportieve ambiance op het veld en vanuit de gebouwen loop je als vanzelf naar de grote permacultuurtuin met de 4 bassins, waar stilte en natuur overheersen. Langzaam transformeert dit domein zich in het park met de overzichtelijke en speelse beheerderswoningen van Vereniging de Verademing. Alles is complementair aan elkaar, staat in permanente interactie en zorgt voor kruisbestuiving. Een multifunctioneel en publiek toegankelijk landschapspark waarin altijd wat te doen is en het soms bruist en vibreert maar waarin serene en vredige plekken aanwezig blijven. Rondom de slotgracht heerst het groen.

Functies

In de workshops zijn er door de buurtbewoners een veelvoud aan functies op tafel gelegd. Daarbij hebben de buurtbewoners zich niet laten weerhouden door (technische) bezwaren of (hinderlijke) wetgeving. De spontaan geopperde functies (zie hoofdstuk 2) zijn heel divers en laten zien waaraan de buurt behoefte heeft, voor een breed scala aan doelgroepen (gezinnen met kinderen, jongeren, volwassenen, mensen met een kleine beurs, rustzoekers, sportievelingen, levensgenieters enz). Het is in dit stadium nog prematuur om uit deze grote hoeveelheid functies precies aan te geven welke er een plek

Oud

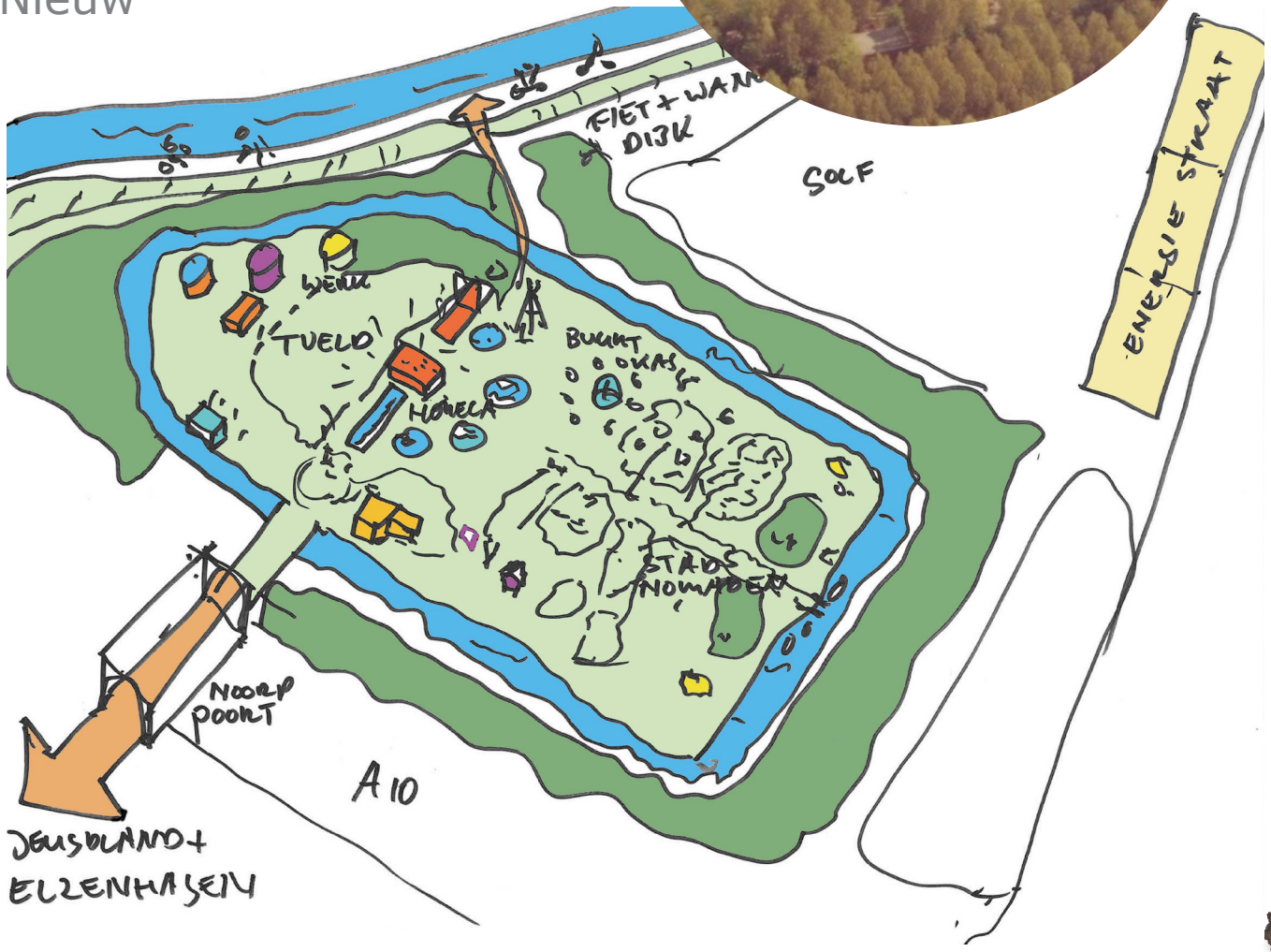








Nieuw


FIET + WAN
DIJK
SOLF
ENERGIE STRAAT
WERK
TUELD
BUURT
HOMECA
STAD
NOORD
POORT
A10
JEUSDLAND+
ELZENHAGEN

gaan of moeten krijgen. Wel is duidelijk dat veel van de genoemde functies, groot of klein, zich makkelijk laten inpassen. Het gaat om een mix van kunst, cultuur, natuur, educatie en ondernemerschap, passend bij de bovengenoemde thema's.

Beheer

We kijken bij voorkeur naar een sociaal maatschappelijk initiatief in de vorm van bijv. een gebiedscoöperatie. Een coöperatieve vereniging waarin buurtbewoners uit de 3 omringende buurten, vereniging de Verademing en wellicht andere lokale of stedelijke partners samenwerken en ontwikkelen, onder voortrekkersschap van De Verademing. Het eigenaarschap met betrekking tot visie, missie, beheer en exploitatie van het Groene Veld wordt door de deelnemers van de coöperatie gedragen. Een meer commerciële ontwikkeling zoals die plaats heeft gevonden op het Westergasfabriekterrein of de NDSM-werf staat ons niet voor ogen. Laagdrempeligheid en kleinschaligheid zijn de leidraad. De coöperatie is verankerd in de buurt, anticipeert op ideeën en initiatieven van bewoners, gebruikers en de beheerdersgroep zelf en samen brengen zij een diverse educatieve, maatschappelijke en culturele programmering tot stand.

Buurtbelangenvereniging J.E.N. is van mening dat de 55-koppige beheerdersgroep van De Verademing in de afgelopen anderhalf jaar ruimschoots bewezen heeft beheer over Het Groene Veld te kunnen voeren op participatieve en co-creatieve wijze. Zij hebben niet stilgezeten en knapten de door leegstand verwaarloosde gebouwen in no time op, pleegden groot onderhoud op het terrein en begonnen vanaf mei 2022 met sociale en culturele programmering. Van meet af aan stelden zij het 20 jaar lang afgesloten terrein open voor publiek en zochten zij de samenwerking op met de buurt hetgeen tot een groot aantal samenwerkingen leidde. Zij hebben de verplichting op zich genomen om 1 dag per week om niet werkzaamheden op of voor Het Groene Veld te verrichten waarbij de aard van het werk niet ter zake doet. Meer en meer ontstond er naast vriendschap ook gedeeld eigenaarschap met betrekking tot Het Groene Veld. Wij als buurtbewoners helpen mee in de verbouwingen, ondersteunen op allerlei manieren in de evenementen en dragen zelf programmavoorstellen aan.

Het is imposant om te zien wat deze beheerdersgroep in iets meer dan een jaar voor elkaar heeft gekregen en hoe Het Groene Veld inmiddels al een plekje op de culturele kaart van Amsterdam heeft verworven. Soms is de programmering internationaal of nationaal en dan zijn er bezoekers van heinde en verre. Vaak is de programmering meer lokaal met typisch buurtgerichte evenementen.

Gezien de verbinding met de buurt die meer en meer groeit en gezien de stabiliteit en de slagkracht van de gemeenschap van de Verademing, stellen wij voor om deze beheervorm in de herontwikkeling uit te bouwen en een permanente plaats te geven.

Het is een innovatief organisatiemodel voor Amsterdam waaruit andere bottom up projecten lering kunnen trekken. Het sluit als experiment naadloos aan bij de Expeditie Vrije Ruimte, geeft vorm en inhoud aan het beleid daarvan en zou omgezet kunnen worden in actielijn 4 van de Expeditie, namelijk het realiseren van een grote, permanente experimentele woon-werkgemeenschap als deel van de gebiedscoöperatie Het Groene Veld.



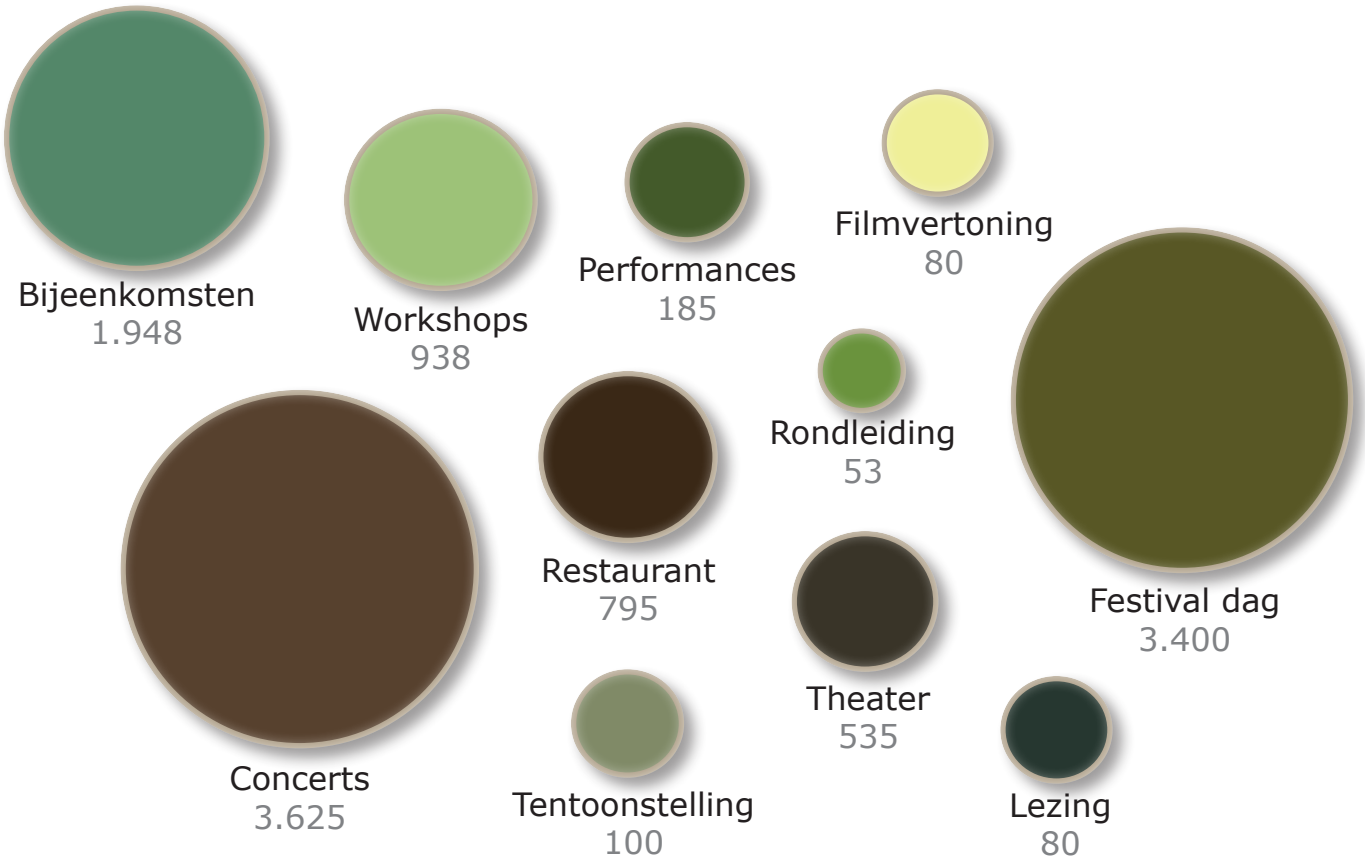
Impact

Reeds nu is al een inschatting te maken van de impact die een dergelijk beheersmodel zou opleveren. De omvangrijke artistieke en sociaal maatschappelijke impact is goed zichtbaar in de onderstaande tabel. In amper 7 maanden bezochten bijna 12.000 bezoekers een reeks van meer dan 150 activiteiten of evenementen.

Maandelijks is er de buurtborrel waar buurtbewoners, medewerkers van de Verademing en publiek uit Amsterdam elkaar ontmoeten. Wekelijks is het vegetarisch restaurant geopend waar een 3-gangen menu voor € 10,00 genuttigd kan worden. Noorderlingen, Amsterdammers en andere geïnteresseerden weten de wekelijkse permacultuurtuin te vinden om daar te participeren in workshops of groen werk te verrichten.Een aantal buurtbewoners huurt een ruimte in het Poortgebouw waarin ateliers en werkplaatsen gevestigd zijn. Andere buurtbewoners hebben een opstal op het terrein geplaatst om van daaruit hun activiteiten uit te voeren. De huurtarieven liggen onder de Amsterdamse broedplaatsnorm. Veel van de plannen van de buurtbewoners en de Verademing kunnen niet of slechts gedeeltelijk uitgevoerd worden vanwege de korte looptijd van de huurovereenkomst met de gemeente, dat maakt investering onrendabel.

Bezoekers

11.739
(mei t/m december 2022)



Al deze activiteiten dragen bij aan verschillende beleidsdoelstellingen van het Amsterdams Akkoord, zoals “Kansengelijkheid, Omzien naar elkaar, Duurzaamheid en groen, Democratisering, Ontspannen in een levendige stad, Balans in de Stad”. In een doorontwikkeling van Het Groene Veld zullen de toegevoegde kwaliteiten en waarden verder geïntensiveerd en geïntegreerd worden.

De gebouwen zijn ondertussen tamelijk grootschalig verbouwd uit eigen middelen, een subsidie van de gemeente Amsterdam en een enorm aantal zelfwerkzaamheidsuren van vakmensen van de Verademing. In 3 gebouwen moest de elektrische en verwarmings-installatie worden vernieuwd, er zijn ramen vervangen, dakreparaties verricht, rioleringen hersteld etc. De totale investeringssom bedroeg € 200.000 maar indien de zelfwerkzaamheidsuren worden gekapitaliseerd dan heb je het al snel over het 5-voudige.

Momenteel is de Verademing bezig om via het transactieplatform MAEX Amsterdam (https://maex.nl/amsterdam/#/home) de waarde van Het Groene Veld-initiatief op de maatschappij en de duurzame ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals) samen te stellen zodat het ter inzage kan worden gesteld. De concept impact meeting van MAEX toont dat Het Groene Veld 14 van de 17 sustainable development goals van de VN bedient met een maatschappelijke waarde van meer dan € 3,5 miljoen.

5. Hoe nu verder?

Een stadswijk die intensief gebruikt wordt en waaraan op relatief korte termijn bijna 2.000 woningen en pakweg 5.000 mensen aan wordt toegevoegd, vraagt om levendige en diverse (culturele, recreatieve) voorzieningen, zodat bewoners zich niet enkel terugtrekken in hun woningen, maar de straat op gaan om andere mensen te ontmoeten en iets te beleven. In de wijken Jeugdland, Elzenhagen en Noorderkwartier zijn geen van deze voorzieningen aanwezig en ook in het nieuwbouwgebied rondom het Buikslotermeerplein is het allemaal dun bezaaid; het zwaartepunt van de huidige culturele programmering in Noord ligt immers aan de IJ-oever Met de buurtvisie Het Groene Veld geven we invulling aan de expliciete aandacht van dit college inzake de spreiding van kunst- en cultuur over Amsterdam, en is aldus van betekenis voor de hele stad.

In de buurtvisie wordt Het Groene Veld zelf onderdeel van de stad en is het dé plek om het culturele en recreatieve ankerpunt te leggen voor de bestaande wijken en de nieuwe stadswijk in wording. Het Groene Veld biedt een open en uitnodigende plek waar je als bezoeker, bewoner en gebruiker van de nabije wijken kan meedoen, mee-ontwikkelen en meebeslissen. Een plek voor iedereen, een plek die een afspiegeling vormt van de cultureel diverse bewoners en een plek waar toevallige ontmoetingen kunnen plaatsvinden en waarbij het soort spontane plannen bedacht worden waarvan je later zegt: daar begon het allemaal mee op Het Groene Veld!

Buurtbelangenvereniging J.E.N. is niet blind voor de grootstedelijke functies met betrekking tot energie en sport. De voorzieningen daarvoor zijn nodig. We dagen de gemeente echter uit om ambitieuzer en innovatiever te zijn in het vinden van locaties en het verenigen van functies. Denk aan buurtaccu’s, stapeling van infrastructurele functies als vervoer en energie. Wij geloven dat het kan en denken er graag over mee.

Deze Buurtvisie is nog geen definitief uitgewerkte visie, daar is meer tijd voor nodig. Wel willen we met de Buurtvisie in de hand in gesprek met alle partijen die bij de huidige herontwikkeling van Het Groene Veld betrokken zijn. De buurtbelangenvereniging J.E.N. vindt dat de door het stadsdeel gemaakte principenota niet kan worden vastgesteld door het dagelijks bestuur noch voorgedragen aan B&W zonder dat een alternatieve invulling zoals we in deze buurtvisie hebben neergelegd, serieus is besproken en gewogen, mét bewoners.









